Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-XII

GEÇMİŞTE DÖKÜLEN SÜTÜN HESÂBI OLMAZ; AMA TARİHTE OLUR…

İHSAN FAZLIOĞLU OKUMALARI

Önsöz Yerine,

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu'nun ***"bilgi kendine kayıtsız kalan kişileri ve toplumları affetmez"*** nasihatini dikkate alarak, bilgiye ve bilginlerimize kayıtsız kalmama adına fazlioglu.blogspot.com adresinde samimi bir çalışma başlatılmıştır. Bu platform üzerinden Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu'nun vermiş olduğu konferanslar, seminerler, dersler, katıldığı radyo ve TV programları, gazete ve dergilerdeki röportajları ve yazıları ile hocamız hakkında basına yansıyan diğer konular hakkında bilgi paylaşımı ve değerlendirmelere yer verilmesi amaçlanmaktadır.

Bu kapsamda, Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu hocamızın **Genç Dergisi**'nde (gencdergisi.com) yayımlanan ***"Geçmişte Dökülen Sütün Hesâbı Olmaz; Ama Tarihte Olur…"*** başlıklı röportajını istifadenize sunuyorum. Bu sayede *Genç Dergisi*'ne katkılarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Mehmet Emin Gül tarafından yöneltilen soruları yanıtlayan İhsan Fazlıoğlu, verdiği bir yanıtında şu ifadelere yer vermiştir: ***"Bir milletin vicdanı tarihi olduğuna göre sorumuz şu: Vicdanımızın, aklımızı kullanarak, gelecek için sürekli yenilenmesini ne kadar becerebiliyoruz? Unutmayalım ki, geçmişte dökülen sütün hesâbı olmaz; ama tarihte olur. Yalnızca hesâbı olan milletlerin tarihi vardır; diğerleri sadece bir geçmişe sahiptir... Öyleyse sorunuzun yanıtı olarak şöyle diyebiliriz: Geleceğe ilişkin bir hesabımız varsa geçmiş bizim için bir anlam ifade eder; Lisân-i Türkî bile..."***

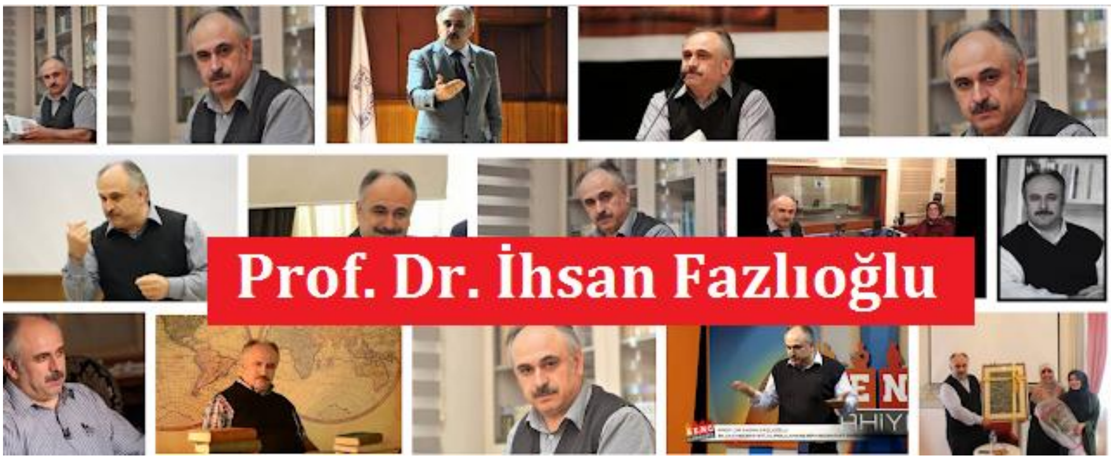
Bu değerli röportajın yararlı olmasını diler, hocamıza dair elinizde bulunan benzeri dokümanları tarafımızla paylaşmanızı rica ederim.

Muhammet NEGİZ

mnergiz@live.com

12.07.2018

PROF. DR. İHSAN FAZLIOĞLU

İhsan Fazlıoğlu, Prof. Dr., İMÜ, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü 1966 yılında Ankara'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nü bitirdi (1989). Ürdün Üniversitesi'nde (Amman) ve Arap Bilim Tarihi Enstitüsü'nde (Halep) bilim ve matematik tarihi üzerinde araştırmalar yaptı (1990-1992). Yüksek lisans çalışmasını İ.Ü. Bilim Tarihi Bölümü'nde (1993); doktorasını, İ.Ü. Felsefe Bölümü'nde tamamladı (1998).

Oklahoma Üniversitesi'nde (ABD) sahasıyla ilgili araştırmalar yaptı (2001-2002). 2005 yılında doçent oldu. Mc Gill Üniversitesi, İslam Araştırmaları Enstitüsü'nde misafir öğretim üyesi olarak bulundu, proje danışmanlığı yaptı ve kıdemli araştırmacı olarak çalıştı (2008-2011).

Fazlıoğlu, halen İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü'nde öğretim üyesidir. Fazlıoğlu, felsefe-bilim tarihi ile matematik tarihi ve felsefesi üzerine yoğunlaşmakta, özellikle bu yapıların İslam-Anadolu Selçuklu-Osmanlı-Türk medeniyet tarihi içerisindeki gelişmelerini yazma kaynaklara dayanarak incelemekte ve yayınlar yapmaktadır.

PROF. DR. İHSAN FAZLIOĞLU İLE RÖPORTAJLAR SERİSİ-XII:

“GEÇMİŞTE DÖKÜLEN SÜTÜN HESÂBI OLMAZ; AMA TARİHTE OLUR…”

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu… Esasen, onu çok tanıtmaya gerek yok. Bilen bilir, bilmeyen de röportajı okuduktan sonra bilmek isteyecektir. Öyleyse buyurun[1]:

"... ölüm, hayatın değil, yaşamın zıddıdır; çünkü yaşam ve ölüm, hayatın iki farklı yüzüdür. (İtibar, Mayıs 2013)” Alıntıladığımız bu cümleniz minvalinde hayat, yaşam ve ölüm kavramlarını izah edebilir misiniz?

Derin bir giriş oldu... Yaşam ve ölüm kavramının izahı, baktığınız haysiyet ve ele aldığınız cihete göre değişir; bu nedenle çetrefilli ve uzun bir konu. Dediğim âyet-i kerîmenin bir tür yorumu: ***el-hayat el-dunya*** ile ***el-hayat el-âhire*** birer sıfat tamlamasıdır; mevsûf, her iki tamlamada ortak olan el-hayat yani hayattır; el-dunya ve el-âhire ise birer sıfattır ve sırasıyla ***yakın*** ve ***uzak*** olarak çevrilebilirler.

[1] Gül, M. E. (2015), Geçmişte Dökülen Sütün Hesâbı Olmaz; Ama Tarihte Olur..., Genç Dergisi, Sayı 100, http://gencdergisi.com/8125-gecmiste-dokulen-sutun-hesabi-olmaz-ama-tarihte-olur.html

Neticede yakın hayat, yaşam; uzak hayat ise, ölüm olarak adlandırılabilir. Ancak hayat, sıfatları değişmekle birlikte tek bir entitedir; tek bir bütündür; süreklidir; yalnızca sıfat düzeyinde değişim gösterir. Bu nedenle, yaşam ve ölüm hayatın farklı iki tecellisi olduğundan, kişi yaşamını kaybedebilir ama hayatını kaybetmez; yalnızca var-olmanın uzayını değiştirir... Şöyle özetleyeyim; var-oluruz ve var-ölürüz; ama hiçbir şekilde yok-olmayız... Buna ***“varlığın korunum yasası”*** diyorum...

Yine bir cümlenizde *“Evren’de sorunlu ve sorumlu tek var-olan insandır. (Âfâk, sayı:7)”* diyorsunuz. İnsanın sorunluluğunu fark etmesi ile sorumluluğunu idrak etmesi arasında bir rabıta mevcut mudur? İzah edebilir misiniz?

Öncelikle izahı açıklığa kavuşturmak olarak düşünelim ve sorunun maksadının da ne demek istediğimi ayrıntılandırmak olarak anlayalım; yoksa bu konuları tek başına izah etme cüreti, en hafif deyişle, edeb sınırlarını zorlamak olur.

İnsanın sorunu anlamlandırma sorunudur; bu sorunu fark etme, ferdiyetini inşa etme, kişi olma, kısaca kendilik bilincine erme ile başlar. ***Âmen-tu*** diyemeyecek bir kendilik bilincine ermemiş kişinin **“bi-”**den sonra sıralayacağı kavramları tahkik düzeyinde fark etmesi beklenemez elbette... Bu nedenle sorunuz yerindedir; insanın sorunluluğunu fark etmesi ile sorumluluğunu idrak etmesi arasında olmaz-ise-olmaz bir bağ vardır. Sorumluluk bizâtihi insanın kendi ise, kişinin kendini yüklenmesi ancak ve ancak kendini fark etmesi ile mümkündür. Kısaca denirse, fark, idrakin asgari şartıdır; çünkü temyiz edemeyenin nazar etmesi beklenemez.

Bir yazınızda mevcut emperyalist/sömürgeci Batı düzeninin insanı öngörmediğinden, insanı öngörmeyen bir siyasetin ne ilahî ne de beşerî bir ümidi olamayacağından bahsediyorsunuz. Hâlbuki çoğu zaman, Batı’nın emperyalistleşmesinde, insanı merkeze alan hümanistik düşüncenin ortaya çıkışı birincil etken olarak sunulur. İnsanı öngörmeyen bir siyasetin insanı merkeze alması mümkün müdür?

Öncelikle bu tür soruları yanıtlamak için bir ölçüt gereklidir; çünkü tanım yapmak için bir yerden hareket edilmesi zorunludur. Bu soru, genel anlamda insanın özel anlamda hayatın her iki taraftaki anlamı tespit edildikten sonra hakkıyla yanıtlanabilir. Öncelikle ön-görmek kapitalist-sömürgeci güç için yalnızca yaşamla sınırlıdır.

Biz ise yaşamı değil hayatı yani insanı ön-görmekten bahsediyoruz. Ölümün dikkate alınmadığı bir yaşam amaçsızdır ya da daha hafif bir deyişle dünyevî amaçlarla sınırlıdır.

Bu nedenle, sık sık şu noktayı vurguluyorum: Modern/çağdaş zihniyet insanı anlamdan arındırmak için ölümü itibarsızlaştırmıştır. Bu çerçevede bakıldığında kapitalist-sömürgeci gücün insanı merkeze alan hümanistik düşüncesi bir kandırmacadır; bu istidlalin delili, söz konusu düşüncenin yükselmesinden bu yana tarihte yapılan kıyımlardır...

Aliya'nın deyişini hatırlayalım: ***"Tek tek insanları sevemeyenler, hümanizm/insanlık kavramını uydurmuşlardır."*** Kısaca şöyle diyelim; insan ölümlü bir varlıktır; yani ölür; ölümü dikkate alınmayan bir insan ön-görülemez... Ön-görmek önünü, dolayısıyla yönünü görmektir. İnsanın önü, ölüme yönlüdür. Şuna inanıyorum: Hayatı anlamlı kılmanın tek yolu, yaşamı, ölüm ile ilişkilendirmektir; çünkü sahîh bir hayat görüşü ancak bu ilişki üzerinde kurulabilir.

Kavramlara verdiğiniz önemi biliyoruz. Bir kavram olarak "akıl" ve "akl-etmek" arasındaki farkları izah edebilir misiniz?

Çok zor sorular! Bu iki kavram ve altında yatan hayat düşüncesi için iki sunum yaptım; umarım bu sunumları bir yazı haline dönüştürünce ne demek istediğimi daha iyi ifade etmiş olacağım... Şimdilik sorunuz çerçevesinde şöyle demekle yetinelim: Akıl bir öz değil bir etkinliktir. Bilgi-ce akıl üzerinde konuşabiliriz; çünkü olgu ve olayları idrakimiz en nihayetinde onlara koyduğumuz adlarla yani sınırlarla mümkündür. Ancak adı donmuş sabit bir öz olarak düşünmemeli; varlık-ça olgu ve olayların bir süreç, bir örüntü olduğunu dikkatlerden kaçırmamalıyız. Bu nedenle akıl üzerinde konuşmalı ama akl etmeliyiz.

Birçok yerde ve birçok yazınızda kültürel devamlılığı, sürekliliği kaybettiğimizden ve tekrar yakalamak için *"yola çıkmamız"* gerektiğinden bahsediyorsunuz. *Nazariyât: İslam felsefe ve bilim tarihi araştırmaları dergisi* çıkılmış bir yol mudur sizin için?

Güzel bir soru! Evet düşünmek yola çıkmaktır ve Nazariyât da çıkılmış bir yol değil bir yola çıkma; sürekliliği hem geçmişe hem de geleceğe taşıma teşebbüsüdür. Zaten yolda olduğumuzun bilincine erebilirsek, yolun bir yerden geldiğini ve bir yere gittiğini idrak edebiliriz. Kanımca önümüzde çıkılabilir bir yol yok; yani biz yola çıkmaya başlamadan önce bizim için verili, orada duran, yürümek için hazır bir yol yoktur. Biz yola çıktığımızda yürüyüşümüz ile yol birlikte birbirlerini var-ederler. Yürümek, yolun varlık koşuludur; yürümeyenin yolu yoktur; çünkü adım atabileceği bir önü yoktur; dolayısıyla niyetleneceği bir yönü yoktur.

Bunlar tek bir eylemin, yola çıkmanın, yürümenin var-kıldığı, zat bakımından aynı, itibar bakımından farklı etkinliklerdir. Nitekim, mekânı yola dönüştüren niyet sahibi bir kişinin adım atmasıdır. Bir niyet ile adım atmak da kişiyi basit bir yürüyenden, yolcuya dönüştürür. Ancak Nazariyât yolda bir şey bulmak değil, aramaktır. Çünkü ehl-i irfanın dediği gibi: ***İnsan için bulmak değil, aramak esâstır; bulmak için yola çıkan kaybolur; aramak için yola çıkan bulmaz; bulunur***.

Dostluk bile böyledir; çünkü denir ki, ***yürürken yolun sonuna odaklananla dostluk etme; çünkü kestirmeyi bulduğunda seni yüzüstü bırakır; zîrâ dostluk sona değil, yola nisbetledir.*** İşte bu nedenlerle Nazariyat, hem yola çıkmak, hem de bu yürüyüşün inşa ettiği yolun kendidir. Son söz: Yolunu bitiren, biter...

Bilginlerin nasıl olması gerektiği konusunda kullandığınız bir metafor var; *karınca, örümcek ve arı bilgin...* Bu metafor bağlamında Nazariyâtı bir arı kovanı olarak niteleyebilir miyiz?

Güzel bir benzetme! Bu metafor aslında **Francis Bacon**'a aittir[2]; bana değil. Kimi bilginler karınca gibi sadece toplar, ama işlemez; kimi yalnızca örümcek gibi teorik ağ örer ama içi boştur; kimi de çiçeklerin özünü toplar; içinde yoğurur, bal eder... Medeniyetimizin tarihî tecrübesini çiçekler olarak görürsek, yazarlarımızı, o çiçeklerin özünü toplayıp yoğuran, işleyen ve bal haline getirip bal-mumundaki gözeneklere yerleştiren arılar gibi değerlendirebiliriz.

Nazariyât da bu balın depolandığı ve sunulduğu arı kovanı olarak görülebilir. **Tarihî tecrübe** bu yolculuğun anahtar terimlerinden biridir. Belki yine Bacon'a atıf yapabiliriz: ***"Tarih, nehir gibidir; hafif olanları sürükler; ağır olanları dibine çeker. Tarihin ağırlıkları ancak dibe dalarak çıkartılabilir."*** İşte Nazariyât, bu ağırlıkları çıkartmak için dibe dalma etkinliğinin dostlarla birlikte yapıldığı bir vasatın adıdır.

Nazariyat: İslam Felsefe ve Bilim Tarihi Araştırmaları Dergisi

[2] Francis Bacon, İngiliz filozof, bilim insanı, avukat, hukukçu, devlet adamı ve yazar. Vikipedi

Güncel siyasî konularda konuşmadığınızı biliyoruz ama önemli gördüğümüz için sormak istiyoruz: Son dönemde çok konuşulan Osmanlıcanın mecburi ders olması, kültürel devamlılığımızı sağlamak noktasında önemli bir adım mıdır? Daha genel bir ifadeyle, kültürel devamlılığın sağlanması mevcut lise müfredatları vasıtasıyla sağlanabilecek bir olgu mudur?

Siyaset ile ilgilenmemek ile siyaseti önemsememek iki ayrı olgudur. Güncel siyaset ile ilginlenmiyorum çünkü bu siyaseti yürütenlerin çoğunun amacı, dile vurdukları değil sakladıklarıdır. Bu noktada İmam Gazalî'ye atıf yapabiliriz: ***"Günlük siyâseti ayrıntılarıyla takip et, izle; ancak kararlarını küllî siyâsete göre ver".*** Her zaman söylediğim gibi ***bir milletin hakikati ile siyaseti arasında bir nisbet olmalıdır...***

Sorunuza gelince ***"Osmanlıca"*** diye bir dil bilmiyorum; böyle bir dil yok. Arap harfleriyle yazılan Türkçe kastediliyorsa onun adı benim için ***Klasik Türkçe***'dir. Nitekim, Osmanlılar kendi dillerine ***Lisân-i Türkî*** ya da ***Zebân-i Türkî*** adını vermişlerdir.

Dil yalnızca bir kâl değildir; aynı zamanda bir hâldir; bir bütünün parçası olarak düşünüldüğünde anlamlıdır. Yine de bir ölçü koyabiliriz: Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasî kurucu metni olan Nutuk'u aslından okuyamayan hiçbir tahsilli insan ile Türkiye'nin hiçbir meselesini konuşmaya tenezzül etmemek. Gerisi hikâyedir...

Sorunuzun son kısmı için kısaca şöyle diyebilirim: Bir kültürün her bir unsuru bütüne nispetle anlamlıdır. Fraktal geometri çalışmaları göstermiştir ki, bir ormanda mevcut bir ağacın tüm özellikleri ile o ormanın genel özellikleri arasında bir oran, ilişki, bağ vardır. Başka bir deyişle aklımız ile vicdanımız arasındaki nisbet...

Bir milletin vicdanı tarihi olduğuna göre sorumuz şu: ***Vicdanımızın, aklımızı kullanarak, gelecek için sürekli yenilenmesini ne kadar becerebiliyoruz?*** Unutmayalım ki, geçmişte dökülen sütün hesâbı olmaz; ama tarihte olur. Yalnızca hesâbı olan milletlerin tarihi vardır; diğerleri sadece bir geçmişe sahiptir... Öyleyse sorunuzun yanıtı olarak şöyle diyebiliriz: Geleceğe ilişkin bir hesabımız varsa geçmiş bizim için bir anlam ifade eder; Lisân-i Türkî bile...

KAYNAK:

Gül, M. E. (2015), Geçmişte Dökülen Sütün Hesâbı Olmaz; Ama Tarihte Olur..., Genç Dergisi, Sayı 100, http://gencdergisi.com/8125-gecmiste-dokulen-sutun-hesabi-olmaz-ama-tarihte-olur.html

PROF. DR. İHSAN FAZLIOĞLU ÇALIŞMALARI KÜTÜPHANESİ

*RÖPORTAJLAR SERİSİ

1.Ne Hintli bilgeler gibi sadece 'kendini', ne de İskender gibi yalnızca 'dünya'yı fethetmek… PDF

2.Aydın Bizden Değildir PDF

3.Yanlışlara ağıt yakmaktan doğruları inşa edemiyoruz PDF

4.Teklifiniz ve temsiliniz yok ise siz de yoksunuz! PDF

5.Şehir ve Kitap Üzerine PDF

6.Tarihten çekilen Türkler değil Osmanlılardır PDF

7.Kitaplarda Bulabildiklerimiz Ancak Bildiklerimizdir PDF

8.Geçmişimizle Yüzleşmek PDF

9.Kitap Okumak İnsan Öldürmekten Daha Zordur PDF

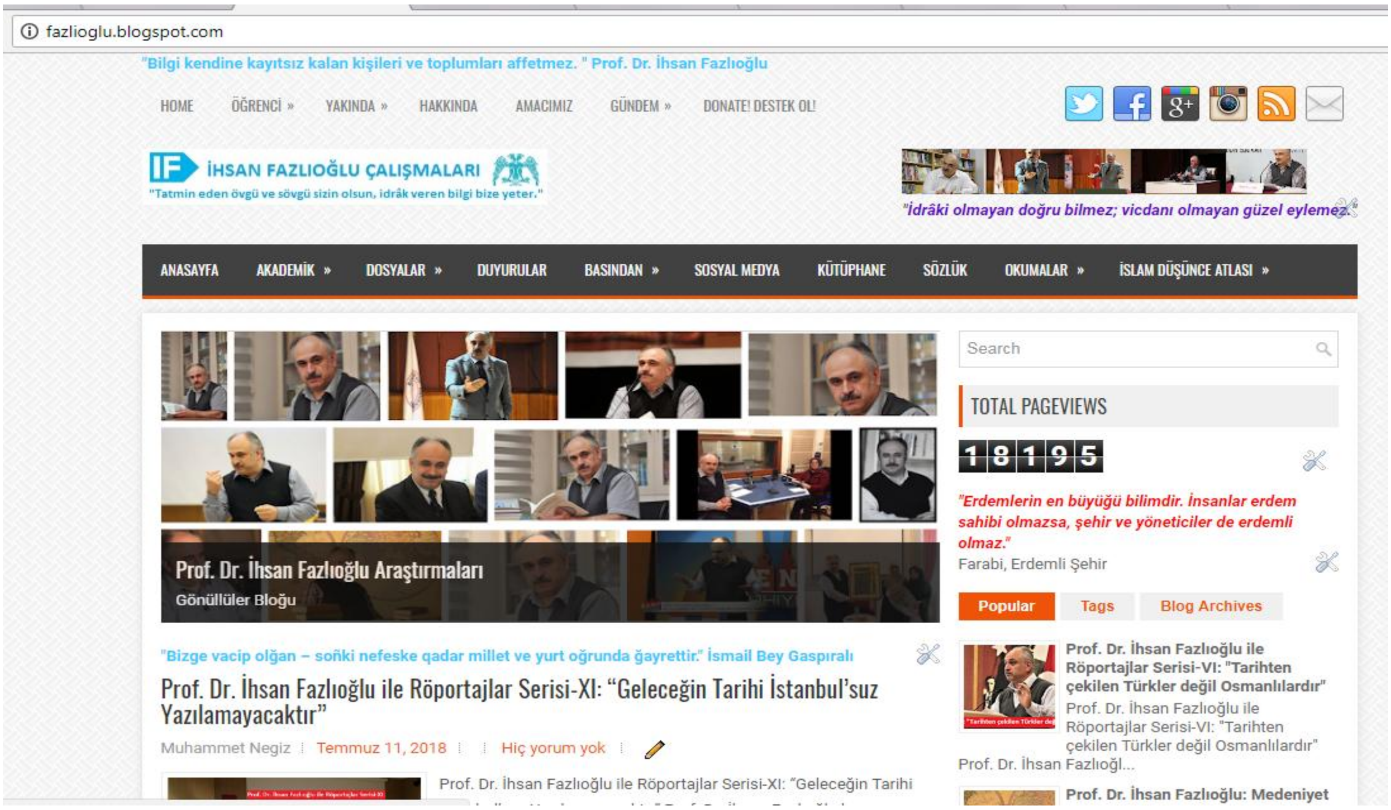
10.Derdimiz Yolda Olmaktır, Çadır Kurmak Değil PDF

*KONFERANSLAR SERİSİ

1."ÂMENTU'NÜN BEDELİNİ ÖDEMEK -Ne Yapmalı? Bedel, Bakış ve Süreklilik" PDF

*OKUMALAR SERİSİ

1. Medeniyet Okumaları (15 Ders) PDF

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-VI: "Tarihten çekilen Türkler değil Osmanlılardır"

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-VI: "Tarihten çekilen Türkler değil Osmanlılardır" Prof. Dr. İhsan Fazlıoğl...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu: Medeniyet Okumaları Notları

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu: Medeniyet Okumaları Notları Yeni Akademik Yılımızda da Medeniyet Okumaları'na Yoğun Katılım (Birinci Ders). ...

Prof.Dr. İhsan Fazlıoğlu: "Prof. Dr. Fuat Sezgin ile Bilim Tarihi Üzerine Söyleşi"

Prof.Dr. İhsan Fazlıoğlu: "Prof. Dr. Fuat Sezgin ile Bilim Tarihi Üzerine Söyleşi" Alanında saygın bir yere sahip olan i...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Çalışmaları Kütüphanesi

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Çalışmaları Kütüphanesi *RÖPORTAJLAR SERİSİ 1.Ne Hintli bilgeler gibi sadece 'kendini', ne de İsk...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-XII: "Geçmişte Dökülen Sütün Hesâbı Olmaz; Ama Tarihte Olur..."

İHSAN FAZLIOĞLU: "ÂMENTU'NÜN BEDELİNİ ÖDEMEK -Ne Yapmalı? Bedel, Bakış ve Süreklilik"

İHSAN FAZLIOĞLU, İLEM (İLMÎ ETÜDLER DERNEĞİ YAZ OKULU AÇILIŞ DERSİ) ÂMENTU'NÜN BEDELİNİ ÖDEMEK -Ne Yapmalı? Bedel, Bakış ve Sürekli...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu tarafından verilen k...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu MP3 Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu MP3 Arşivi: Konferanslar, Seminerler, Dersler, Programlar, Okumalar Konferan/Ders/Programın Adı ...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu: "Ne Hintli bilgeler gibi sadece 'kendini', ne de İskender gibi yalnızca 'dünya'yı fethetmek…"

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile gerçekleştirilen Arka Kapak dergisi röportajını iktibas ettik. " Ne Hintli bilgeler gibi sadece ————————————————...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Mukaddime Okumaları

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Mukaddime Okumaları Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde gerçekleşe...

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-IX: "Kitap Okumak İnsan Öldürmekten Daha Zordur"

Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu ile Röportajlar Serisi-IX: "Kitap Okumak İnsan Öldürmekten Daha Zordur" Prof. Dr. İhsan Fazlıoğlu h...

"İnsanın sorunu anlamlandırma sorunudur; bu sorunu fark etme, ferdiyetini inşa etme, kişi olma, kısaca kendilik bilincine erme ile başlar. ***Âmen-tu*** diyemeyecek bir kendilik bilincine ermemiş kişinin **'bi'**den sonra sıralayacağı kavramları tahkik düzeyinde fark etmesi beklenemez elbette..."

İhsan Fazlıoğlu